به نام خدا

اظهارنظر کارشناسی درباره:
«طرح اصلاح بند «ت» ماده (۱۰۰) قانون برنامه ششم توسعه»

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

مشخصات طرح

دوره یازدهم ـ سال اول

شماره ثبت:
۲۷۹

شماره چاپ:

تاریخ چاپ:

معاونت پژوهش‌های اجتماعی ـ فرهنگی
دفتر: مطالعات آموزش و فرهنگ

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:
۲۷۰۱۷۴۴۳

تاریخ انتشار:
۱۳۹۹/۱۲/۲۳

مقدمه

ماده (۵) قانون تشکیل سازمان میراث فرهنگی و گردشگری مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۲۳ مقرر می‌دارد: «سازمان میراث فرهنگی و گردشگری می‌تواند نگهداری و اداره اماکن و محوطه‌های تاریخی و موزه‌ها را زیرنظر هیئت‌های امنای منتخب انجام دهد. وظایف و اختیارات و چگونگی فعالیت هیئت‌های امنا و نحوه حمایت، نظارت و ارزیابی فعالیت‌های آنها به‌موجب آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به پیشنهاد سازمان میراث فرهنگی و گردشگری به تصویب هیئت وزیران می‌رسد».

بر این اساس، آیین‌نامه اجرایی در تاریخ ۱۳۸۳/۹/۱۰ به تصویب هیئت وزیران می‌رسد که در تاریخ ۱۳۹۹/۰۱/۲۰ اصلاح و مورد بازبینی قرار می‌گیرد. آیین‌نامه مذکور شیوه تأسیس، وظایف و اختیارات و نحوه تأمین مالی مجموعه‌های هیئت امنایی را در دو سطح ملی و استانی، مشخص کرده است. مضافاً در بند «ت» ماده (۱۰۰) قانون برنامه ششم توسعه، وزارت (سازمان) میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری مکلف شده است کل درآمد اختصاصی و کمک‌های مردمی از اماکن و محوطه‌های تاریخی و موزه‌ها را به‌حسابی که نزد خزانه افتتاح می‌شود، واریز نماید و صددرصد (۱۰۰٪) وجوه حاصله و همچنین سهم کمک‌های دولتی اختصاص داده شده به این اماکن در قالب بودجه سنواتی در اختیار وزارت میراث فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری قرار گیرد تا برای اداره، توسعه و مرمت این اماکن اختصاص یابد.

بر این مبنا طرح حاضر با عنوان اصلاح بند «ت» ماده (۱۰۰) قانون برنامه ششم توسعه در نظر دارد که بند مذکور را به‌صورت زیر اصلاح نماید:

بند «ت» - وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری مکلف است کل درآمد اختصاصی و کمک‌های مردمی حاصل از اماکن و محوطه‌های تاریخی و موزه‌ها را که در اجرای ماده (۵) قانون تشکیل سازمان میراث فرهنگی و گردشگری مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۰۳ وصول می‌شود، زیرنظر هیئت امنایی که در استان شکل گرفته و اداره می‌شود را به حسابی که نزد خزانه معین استان افتتاح می‌شود، واریز نماید. صددرصد (۱۰۰٪) وجوه حاصله و همچنین سهم کمک‌های دولتی اختصاص داده شده به این اماکن در قالب بودجه سنواتی در اختیار ادارات کل وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری قرار می‌گیرد تا برای تأسیس و اداره موزه‌های جدید و اداره، توسعه و مرمت اماکن و محوطه‌های تاریخی و میراثی در سطح استان اختصاص یابد.

ارزیابی طرح

در ارتباط با موضوع طرح پیشنهادی می‌توان گفت با توجه به سابقه طولانی موضوع، نکات زیر را می‌توان این درخصوص بیان کرد:

۱. همان‌طور که در اصل پنجاه‌وسوم قانون اساسی مقرر شده است، کلیه دریافتی‌های دولت در خزانه‌داری کل متمرکز می‌شود و همه پرداخت‌ها نیز در حدود اعتبارات مصوب و به موجب قانون صورت خواهد گرفت. لذا طرح پیشنهادی از این حیث که بیان می‌کند که منابع حاصله از درآمدهای اختصاصی و کمک‌های مردمی به اماکن هیئت امنایی شده به خزانه معین استان واریز شود، مغایر با اصل مذکور است.

۲. طرح پیشنهادی صرفاً به بیان یک شیوه هیئت امنایی شدن پرداخته است (هیئت امناهای استانی) درحالی که در آیین‌نامه اصلاحی ماده (۵) قانون تشکیل سازمان میراث فرهنگی و گردشگری (مصوب ۱۳۸۲) که در تاریخ ۱۳۹۹/۰۱/۲۰ به تصویب هیئت وزیران رسیده است، حداقل چهار شیوه هیئت امنایی را پیش‌بینی و به رسمیت شناخته است،که ترکیب اعضای آنها متناسب با وضعیت هر مکان و موزه تفاوت دارد.

۳. طرح پیشنهادی قصد اصلاح بند «ت» ماده (۱۰۰) قانون برنامه ششم توسعه را دارد. این درحالی است که بحث اداره اماکن و محوطه‌های موزه‌ای و تاریخی براساس ماده (۵) قانون تشکیل سازمان میراث فرهنگی و گردشگری می‌باشد و آیین‌نامه‌های اجرایی آنکه در تاریخ ۱۳۸۳/۰۸/۱۰ تدوین و در تاریخ ۱۳۹۹/۰۱/۲۰ اصلاح شده است. لذا اصلاح مدنظر طراحان محترم باید نسبت به این قانون صورت گیرد.

۴. چنانچه وجوه حاصله و کمک‌های دولتی به این اماکن در قالب بودجه سنواتی در اختیار ادارات کل وزارت میراث فرهنگی،گردشگری و صنایع دستی استان قرار گیرد موضوع اماکن و موزه‌های هیئت امنایی شده سالبه به انتفاع موضوع (هیئت امنایی استانی و خزانه معین استان) خواهد شد.

۵. یکی از مهم‌ترین دلایلی که قانونگذار محترم روش هیئت امنایی کردن اماکن و محوطه‌های تاریخی را تصویب کرده است بحث خودگردانی و ایجاد استقلال نسبی اداری و مالی برای آنها بوده است تا به نوعی این اماکن بتوانند از شیوه‌های نوین مدیریت و بهره‌برداری برخوردار گردند. حال آنکه با این طرح پیشنهادی عملاً هدف اولیه قانونگذار،که کاملاً علمی و کاربردی بوده است از بین خواهد رفت.

۶. موضوع تأسیس و اداره موزه جدید به‌عنوان یک امر توسعه‌ای در زمینه میراث فرهنگی و تاریخی مورد قبول است، لکن تأمین مالی آن از محل درآمدهای حاصل از سایر موزه‌ها و اماکن تاریخی، موجب اخلال در نظام اداره موزه‌های موجود می‌شود. لذا از حیث کارشناسی اختصاص درآمد حاصل از اماکن و محوطه‌های تاریخی و موزه‌های موجود (که بعضاً بدون حمایت دولت قادر به اداره نیستند) برای تأمین موزه‌های جدید قابل دفاع نیست.

جمع‌بندی

در ارتباط با طرح پیشنهادی نمایندگان محترم می‌توان گفت که با توجه به جمیع جهات مطرح شده و همچنین سوابق بحث هیئت امنایی کردن اماکن و محوطه‌های تاریخی و فرهنگی در دو دهه گذشته، **از لحاظ کارشناسی قابل دفاع نبوده و به نوعی موجب ضایع شدن تلاش‌هایی خواهد شد که در سالیان متمادی برای مستقل کردن اداره و نگهداری این اماکن صورت گرفته است.** درنهایت می‌توان گفت طرح حاضر به نوعی بازگشت به شیوه اداره‌ای خواهد شد که در گذشته وجودداشته و عملکرد موفق و قابل دفاعی نداشته است.